

Asia: VN/24081/2023-OM-49

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi varmuusvankeuden käyttöön otosta ja elinkautisvankien vapauttamismenettelyn kehittämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Poliisihallituksen lausunto

Poliisihallitus pitää esitettyjä ehdotuksia kannatettavina ja perusteltuina. Muutoksilla voidaan torjua erityisesti kaikkein vakavinta henkeen, terveyteen ja vapauteen kohdistuvaa rikollisuutta.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan esitetyillä muutoksilla ei olisi suoraan poliisitoimintaan vaikuttavia merkittäviä vaikutuksia muutoin kuin esitetyn vankeuslain (767/2005) 19 luvun 5 §:n 2 momenttiin esitetyn muutoksen osalta. Tämän mukaan Rikosseuraamuslaitoksen olisi ilmoitettava myös varmuusvankeuteen määrätyn vankilasta vapauttamisesta poliisille.

Poliisihallitus kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksen perusteluissa ei ole tarkemmin määritelty ilmoituksen sisältöä. Edellä mainitun poliisille tehtävien ilmoitusten tarkoituksena on, että ilmoittaminen voi olla tarpeen poliisin lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi eli yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Edellä mainitun tehtävän hoitamiseksi poliisin olisi tarpeellista kuitenkin saada tieto siitä, miten varmuusvankeuden edellytyksiä, vapauttamista ja henkilön vaarallisuutta on arvioitu. Käytännössä tämä tarkoittaisi tietoa riskiarvion sisällöstä, johtopäätöksistä tai muista keskeisistä tiedoista, joiden perusteella poliisi kykenisi arvioimaan, mihin toimenpiteisiin sen tulee ryhtyä lainmukaisten velvollisuuksiensa täyttämiseksi.

Tältä osin jatkovalmistelussa on tarpeen tarkastella myös sitä, onko poliisilla muun lainsäädännön perusteella riittävät tietojenvaihtoa koskevat oikeudet riskinarvioon liittyvien asiakirjojen saamiseksi. Vertailun vuoksi todettakoon, että hallituksen esitysluonnoksessa esitetään esimerkiksi vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain (1635/2015) 6 §:n muuttamisesta siten, että

potilasrekisteriin tallennettuja tietoja saadaan luovuttaa Rikos-seuraamuslaitokselle pyynnöstä ja omasta aloitteesta. Poliisihallitus pitää tärkeänä, että tietojenvaihto riskiarvion poliisin kannalta välttämättömästä sisällöstä turvataan joko ilmoituksen antamisen yhteydessä, erillisessä säännöksessä tai muussa soveltuvassa tiedonvaihtoa koskevassa lainsäädännössä.

Lopuksi Poliisihallitus esittää huomionaan sen, ettei esitettyä muutosta ole esitysluonnoksessa ilmeisesti tarkasteltu suhteessa naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (ns. NKV-direktiivin) täytäntöönpanoon. Direktiivi asettaa Suomelle velvollisuuksia ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ainakin seksuaaliväkivallan ja perheväkivallan uhrien osalta muun muassa henkilökohtaiseen arviointiin uhrien suojelutarpeiden määrittämiseksi kussakin menettelyvaiheessa sekä tarkastella henkilökohtaista arviointia uudelleen säännöllisin väliajoin ja tarvittaessa toteuttaa uusia tai päivitettävä voimassa olevia suojelutoimenpiteitä sen varmistamiseksi, että niillä vastataan uhrin kulloiseenkin tilanteeseen (ks. erityisesti direktiivin 16 artikla).

Vaikka NKV-direktiivin toimeenpanoa valmistellaan erillisessä oikeusministeriön työryhmässä, Poliisihallitus esittää harkittavaksi sen, tuleeko NKV-direktiivin velvoitteet huomioida nyt kyseessä olevien lakimuutosten valmistelussa ainakin niissä tilanteissa, kun varmuusvankeus on tuomittu seuraamuksena seksuaali- tai perheväkivallasta. Mahdollisesti pohdittavia seikkoja on esimerkiksi se, miten varmuusvankeudesta vapauttaminen ja riskinarvion johtopäätökset vaikuttavat muiden viranomaisten, esimerkiksi sosiaali- ja terveystalveluiden vastuuseen huolehtia niiden vastuulle kuuluvilta osin uhrin henkilökohtaisen tilanteen arvioimisesta sekä riskinarvion edellyttämistä toimenpiteistä esimerkiksi uhrin tai perheen aseman turvaamiseksi. Tältä osin huomiota tulisi kiinnittää siihen, olisiko laissa syytä säätää myös muille viranomaisille kuin poliisille tehtävästä ilmoituksesta, kun kyse on vangin vapauttamisesta tai varmuusvankeuteen määrätyn vankilasta vapauttamisesta.

Pöyhönen Tuomas
Poliisihallitus